

NAŠA

SKUPNOST

IZDAJA ZA SLOVENIJO
LETO III STEV. 17
BEOGRAD
8. septembra 1957
Izhaja dvakrat mesečno,
vsako drugo nedeljo
Cena 10 dinarjev
Letna naročnina 250 din

GLASILO PREDSEDSTVA ZVEZNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE

AKTUALNA TEMA

S SKUPNIMI NAPORI

Prevoz, spravilo, predelava — sploh obvarovanje in čim popolnejše izkoriščanje letine, ki je letos obilna, je velika in nujna naloga, katere reševanje terja angažiranje vseh družbenih činiteljev. Pri vsem tem je posebno važen problem prostora za spravilo koruze.

Vsi odgovorni činitelji sodelujejo v tej akciji. Zvezni izvoršni svet je med drugim omogočil, da se lahko za zgraditev pletenih skednjevo »košev« dobijo krediti z izjemno ugodnimi pogoji. Problem pa je takega značaja, da ga ni mogoče rešiti s kakršno koli »centralno« akcijo, če se za zgraditev velikega števila malih objektov, ki so razmetani po vsej državi, ne angažirajo tudi lokalna sredstva, predvsem sredstva komun in združnih organizacij, ki so za to tudi najbolj zainteresirane.

Tudi drugi razlogi govorijo o potrebi, da se pri tem angažirajo prav komune in združne organizacije. To je v prvi vrsti nujnost dela, a v zvezi s tem tudi poznavanje lokalnih razmer in možnosti. V vasi in občini vedo na primer najbolje, katere nedokončane ali neizkoriščene objekte bi mogli začasnó adaptirati ali take, kakršni so, uporabiti kot skladišče, a to stane nedvomno manj in ne terja mnogo časa.

Tako široka pobuda vseh komun, združnih organizacij, zbornic itd. je enako nujna tudi pri vseh drugih poslih v zvezi z izkoriščanjem letošnje letine, kakor so prevoz pridelkov do potrošnika, predelava in spravilo.

Angažiranje in vpliv komune ter njenih organov sta toliko bolj potrebna, če upoštevamo, da vsaka akcija, denimo pri prevažanju ali predelavi, ne bo vedno neposredno rentabilna z ozko komercialnega stališča posameznega podjetja, bo pa še kako dragocena za ožjo ali širšo skupnost. Komuna lahko vskladi delo več organizacij pri tem poslu in nošče način, da bodo tudi v takih primerih gospodarsko zainteresirane.

Spodbudnejše gospodarjenje

NAČELA PREDLOGA NOVE RAZDELITVE

Naš gospodarski sistem se nepretrgano razvija. Njegovo izpopolnjevanje je bilo odvisno od pridobivanja izkušenj, ker gre za sistem gospodarjenja brez precedensa, ki ustreza našim družbenopolitičnim razmeram. Po drugi strani je razvoj našega gospodarskega sistema v tesni odvisnosti od razvoja gospodarstva, bolj povedano, od njegovega napredka. Kar se je do očeraj zdelo težko ustvarljivo v razmerah nižjega nacionalnega dohodka, majhne izmenjave z inozemstvom, neurejenega tržišča in podobno, to je v sedanjih okoliščinah ne samo mogoče in ustvarljivo, temveč je tudi pogoj napredka. Dosežena stopnja razvoja našega gospodarstva, večja in skladnejša proizvodnja ter večja storilnost dajejo že sedaj osnovo za bolj spodbudne in bolj svobodne odnose v razdelitvi.

Če upoštevamo doseženi napredek v gospodarstvu in rezultate izvajanja dosedanjih instrumentov gospodarskega sistema, je treba opozoriti na naslednje momente, ki se jemljejo kot osnova za trajnejše reguliranje razdelitve dohodka gospodarske organizacije.

Delež gospodarskih organizacij ni bil zadosten, da bi bilo mogoče v podjetju vzpostaviti spodbuden sistem nagrajevanja, posebno pa premiranje za doseg določenih kvalitativnih rezultatov (prihranki pri delovni sili, materialnih stroških in podobno). To posebno velja za tiste gospodarske organizacije, ki so visoko produktivne in rentabilne in pri katerih pušča ostra progresija udeležbe družbenih skladov v razdelitvi res da vedno absolutno višji, toda relativno tako majhen delež gospodarskih organizacij, da ta ne daje zadostne spodbude za nadaljnje povečanje delovne storilnosti. Razen tega je treba upoštevati, da najdeni razdelitveni odnosi v precejšnji meri izenačujejo gospodarske organizacije z različno delovno storilnostjo. Če je pri startu precejšnja izenačenost, pa v nadaljnjem gibanju oziroma povečanju dohodka ni dovolj spodbude, tedaj je očitno, da mora vsako nadaljnje izboljšanje sistema sloneti na splošnem povečanju materialne zainteresiranosti proizvajalcev za razdelitev dohodka, in to v dveh smereh — da z bolj zadovoljivim obravnavanjem visoko produktivnih in rentabilnih podjetij postopno odpravljamo dosedanjo izenačenost deleža pri dohodku in da damo bistveno večjo spodbudo za nadaljnje povečanje dohodka. Tako prva kakor druga težnja se morata uresničevati v odvisnosti od uspeha gospodarske organizacije v njenem poslovanju, torej v odvisnosti od velikosti dohodka. To mora priti v novem predlogu mnogo bolj do izraza, kakor se je to dogajalo v prejšnjih načinih razdelitve, čeprav so tudi ti načini morali v določeni meri spoštovati to razmerje.

Bolj samostojna razdelitev znotraj podjetij

Drugi moment, ki je v osnovi sedanjih raziskovanj, je večja možnost, da gospodarske organizacije, po poravnanju svojih družbenih obveznosti, samostojno razdeljujejo preostali dohodek na osebne dohodke delavce in sklade podjetja. Splošna družbena merila za razdelitev dohodkov podjetja na plače in sklade, enaka za vsa podjetja, kakršna smo doslej uporabljali, imajo to pomanjkljivost, (Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

da ne upoštevajo konkretnih potreb podjetij, ko forsirajo tako ali drugačno potrošnja neodvisno od aktualnih potreb posameznih gospodarskih organizacij. Zato se kot bistvena novost računa z možnostjo, da bi gospodarske organizacije v prihodnje same opravljale to razdelitev. S tem se razširjata vsebina in materialna osnova poslovanja delavskih svetov povezujoč osebni in kolektivni interes proizvajalcev v podjetju v celoto. Odgovornost delavskih svetov s tem nedvomno narašča. Ta del predloga razen tega omogoča v znatno večji meri kakor doslej postopno diferenciranje osebnih dohodkov, kar je eden izmed bistvenih pogojev, da naš gospodarski sistem močneje uveljavi svoje pozitivne lastnosti.

Novi način razdelitve bo izhajal iz načela, da je treba uporabljati enaka merila za vse dejavnosti in gospodarske organizacije, ne glede na to, za kateri konkretni instrument gre. V razmerju do sedanjega položaja bodo v tem smislu napravljene določene spremembe v obravnavanju amortizacije, obresti na osnovna sredstva, obveznosti do federacije v obliki progresivnega obdavčenja dohodkov

Vloga minimalnih osebnih dohodkov v predlaganem načinu razdelitve

Zaradi razumevanja novega mehanizma razdelitve je treba posebej opozoriti na vlogo minimalnih osebnih dohodkov. V predlaganem sistemu je namreč potrebno, da se za progresivno razdelitev dohodka po produktivnosti in koristnosti dela določi neka osnova, ki priča o obsegu vloženega dela, pri tem pa ne prejudicira same razdelitve podjetja niti oblik nagrajevanja posameznih delavcev. Na drugi strani je nujno zagotoviti družbeno zaščito vsakega proizvajalca v obliki minimuma zaslužka, ki ga mora skupnost jamčiti vsakemu zaposlenemu delavcu v družbeni proizvodnji. Omejujoč tako družbeno intervencijo na področju nagrajevanja na določitev minimalnih osebnih dohodkov kot obračunske osnove za določitev produktivnosti in koristnosti dela in na zagotovitev družbene zaščite ter prepuščajoč gospodarski organizaciji, da svobodno razdeljuje svoj delež pri ustvarjenem dohodku, ki je v večji ali manjši meri nad tem minimumom, v odvisnosti od velikosti tega dohodka v razmerju do minimalnih osebnih dohodkov, je dano mnogo širše polje samostojnosti gospodarskim organizacijam v tem najbolj občutljivem območju sistema. Važno je vedeti, da so ti minimalni osebni dohodki, v katere se vštejejo tudi ustrezni prispevki za socialno zavarovanje, stanovanjski graditev in proračune politično teritorialnih enot, določeni za posamezne delavce, a ne za gospodarsko organizacijo kot celoto in da nimajo nič skupnega s takimi imenovanimi obračunskimi plačili, ki smo jih uporabljali v prejšnjih oblikah razdelitve. V tem primeru se zastav-

in podobno, da bi se, čim bolj je mogoče, bolj približali izvajanju tega principa. To je pogoj krepitve enotnosti našega gospodarstva na načelih spoštovanja rentabilnosti in delovne storilnosti.

Eno izmed najpomembnejših osnov za razdelitev dohodka gospodarske organizacije predstavlja v predlogu, ki ga pripravljajo, razmerje med ostvarjenim dohodkom in minimalnimi osebnimi dohodki, kar v bistvu pomeni — velikost ostvarjenega dohodka na delavca. Ne glede na pripombe, ki jih je mogoče dati k temu merilu, govorijo izkušnje iz dosedanje razdelitve dohodka o tem, da v razmerah delavskega samoupravljanja ni ugodnejše osnove, ki bi adekvatnejše odsevala tako spremenjene produkcijske odnose kakor tudi konkreten uspeh v poslovanju. Taka osnova za progresivno razdelitev ostvarjenega dohodka podjetij je najprimernejša tudi s stališča ostvartve principa nagrajevanja po delu, ker se delovni učinek, čeprav v okvirih vse gospodarske organizacije, najbolje odraža skozi doseženi dohodek na delavca oziroma skozi razmerje med dohodkom gospodarske organizacije in minimalnimi osebnimi dohodki.

lja v popolnoma drugi luči tudi vprašanje norm, premiranja in drugih oblik interne razdelitve, ker postaja v tem pogledu v znatni meri nepotrebna administrativna intervencija; interni odnosi razdelitve ostanejo zadeva samih gospodarskih organizacij. Tako obravnavanje razdelitve dohodka nudi hkrati mnogo več možnosti za aktivnost sindikata in gospodarskih združenj na tem področju, ker se lahko metode interne razdelitve v gospodarski organizaciji in medsebojni odnosi proizvajalcev v tem pogledu, čeprav niso predmet državnega uravnavanja, z njihovo aktivnostjo v potrebnih okvirih usklajujejo in bolj stabilizirajo.

Da pa ne bi zapostavili dejstva, da morajo gospodarske organizacije v sistemu, ki sloni na tržnem mehanizmu, upoštevati vse proizvodne činitelje, ki vplivajo na oblikovanje dohodka, obveznosti gospodarske organizacije ne morejo biti odvisne samo od tega razmerja, temveč tudi od obsega sredstev, s katerimi razpolaga gospodarska organizacija. Zato se računa z obstojem posebnih obveznosti z zvezi z uporabljanjem družbenih sredstev v obliki plačevanja obresti na osnovna in obratna sredstva.

Osebni dohodki in splošna potrošnja

Po odvedbi fiksnih obveznosti, ki izvirajo iz uporabljanja družbenih sredstev, mora biti preostali dohodek ob predpostavki, da zagotavlja gospodarska politika uravnotežen razvoj in stabilnost tržišča,

v osnovi rezultat dosežene proizvodnje in delovne storilnosti. V taki razdelitvi je razen tega možno, da se splošna potrošnja, od katere je odvisen razvoj komunalnih skupnosti, zagotavlja v skladu z osebnimi dohodki proizvajalcev. S tem dosežemo dva smotra: komuna ni zainteresirana, da bi pritiskala na podjetja, kakor je bilo to tedaj, ko so bili njeni dohodki odvisni ne od obsega osebnih dohodkov, temveč od dobička; tisti del dohodka, ki je v družbenih merilih namenjen splošni potrošnji, pa dobi bolj logičen in pravičnejši raspored, pri čemer omogoča, da narašča splošna potrošnja v skladu z dohodkom delavcev in porastom njihovih potreb.

Objektivni pogoji in izvajanje predlaganih načel

Ne glede na to, da so sedaj materialne možnosti za bolj svobodno razdelitev dohodka gospodarskih organizacij večje kakor prejšnja leta, je treba končno opozoriti tudi na to, da so okviri za konkretno izvajanje tega, kar smo povedali, določeni z realnimi materialnimi odnosi glede na doseženo stopnjo razvoja in potrebo, da se še naprej odvajajo znatna sredstva za pospešeni gospodarski razvoj. V določeni meri je namreč nujna koncentracija sredstev v družbenih skladih za zgraditev novih gospodarskih objektov in usmerjanje gospodarskega razvoja; zaradi sedanjih disproporcij ni mogoče izključiti niti motenj na tržišču kakor tudi zaslužkov iz gibanja cen, kar vse terja še naprej vzdrževanje znatnega obsega davka na promet proizvodov in progresijo v razdelitvi preostalega dohodka, ki pozitivno učinkuje na stabilizacijo tržišča in porazdelitev visoko formiranih dohodkov. Bistvena razlika v primerjavi z sedanjimi odnosi progresivnega zajemanja dela dobička pa bi bila v tem, da bi se pri vsaki kategoriji podjetij in tudi pri najrentabilnejših morala pustiti primerna stimulacija za nadaljnje povečanje dohodka.

Razpravljanje o predlogu

Ko bodo naši odgovorni organi v kratkem izdelali predloge za nadaljnje izpopolnjevanje gospodarskega sistema, lahko pričakujemo vsestransko sodelovanje vseh zainteresiranih z diskusijo, predlogi in mnenji, da bi bilo končno besedilo zakona pred ljudsko skupščino odsev mnenja čim širšega kroga proizvajalcev. To toliko prej, ker je treba ob tej priložnosti spremembe v gospodarskem sistemu in vso našo prakso gospodarjenja formirati v obliki zakonskih določb s trajnejšim pomenom. Zakonsko reguliranje te snovi je nujno zaradi nadaljnje krepitve gotovosti proizvajalcev glede njihovih obveznosti do skupnosti. To bo proizvajalcem omogočilo, da se bodo za daljšo razdobje opredelili glede izbire proizvodnje, namena in uporabe sredstev, ki jim pripadajo, ker bodo imeli nujno potrebno sigurnost v poslovanju.

»Naša skupnost bo odprla svoje strani vsem, ki bodo želeli s svojimi načelnimi in posameznimi pripombami sodelovati v razpravljanju o novih predlogih za razdelitev dohodka gospodarskih organizacij. Zato bo podrobno opisala novi predlog, brž ko ga bo dobila javnost na razpolago.